

Anna Linge

BARNNS PERSPEKTIV PÅ KULTUREN UNDER SKOLTID

Kulturnyckeln i Kristianstads kommun 10 år

Innehållsförteckning

Inledning.....	1
Syfte, urval och perspektiv.....	3
<i>Barnperspektiv och barns perspektiv.....</i>	<i>3</i>
Bakgrund om barns och ungas deltagande i kulturaktiviteter	5
<i>Barns rätt till kultur</i>	<i>5</i>
<i>Barns kulturella vanor</i>	<i>7</i>
<i>Mötet med publiken.....</i>	<i>7</i>
Metod, och genomförande.....	9
Barnens och ungdomarnas erfarenheter av Kulturnyckeln.....	11
<i>Årskurs 4 i Landsortsskola</i>	<i>11</i>
Om ordet kultur	11
Utbud de mött.....	11
Önskemål om framtida utbud.....	13
Barnens perspektiv	14
<i>Särskola, mellanstadiet.....</i>	<i>16</i>
Ordet kultur	16
Minnen från föreställningar som de har sett.	16
Barnens förslag till Kulturnyckeln.....	18
Barnens perspektiv	19
<i>Stadsskolan och Byskolan i årskurs 9.....</i>	<i>21</i>
Kulturbegreppet	21
Kulturen genom Kulturnyckeln	21
De ungas egna förslag	24
Barnens (de ungas) perspektiv	26
Diskussion.....	27
<i>Kultursyn.....</i>	<i>27</i>
<i>Erfarenheter av ett utbud</i>	<i>27</i>
Schemalagd närvaro	28
<i>Vad de önskar</i>	<i>29</i>
<i>Sammanfattning</i>	<i>29</i>
Referenser.....	31

Inledning

- Alltså, jag tänker på Kulturnyckeln i Kristianstad.

-Vi har vatt där många gånger!

Kulturnyckeln i Kristianstads kommun når alla barn minst en gång om året under deras förskole- och grundskoletid med sitt utbud av workshops och scenkonst för barn. Under året 2021/2022 fyller Kulturnyckeln 10 år.

Kristianstads kommun i region Skåne vill genom sin kulturgaranti möjliggöra ett rikt kulturutbud för barn, såväl under skoltid som på fritiden. Kulturnyckeln i Kristianstads kommun riktar sig därför till barn/elever i förskolan och grundskolan under den tid på dagen de vistas i skolan. Barnen och eleverna får årligen del av ett varierat kulturutbud av professionella aktörer, såväl fastanställda inom kommunen som externa. Kulturnyckeln har sin administrativa hemvist i både kultur- och fritidsförvaltningen och Barn- och ungdomsförvaltningen och administreras genom en särskild kultursamordnare. Varje läsår kan förskolor och skolor boka program med hjälp av en digital utbudskatalog och det går även att få hjälp med skjuts till kulturutbudet vid behov. Eftersom samverkan sker med Utvecklingscentrum Unga Musik i Syd, ville dessa stödja föreliggande forskningsrapport. Rapporten tar del av barns upplevelser av de aktiviteter som erbjuds dem genom Kulturnyckeln. Unga Musik i Syd ser det som viktigt att ta del av barns perspektiv på vad de vuxna anser att de ska erbjudas när det gäller barns bästa. Barnen och de unga som intervjuas i rapporten kan sammantagna liknas vid en referensgrupp som kan påverka utbudet för dem själva. En sådan referensgrupp har likhet med den *kulturcrew* som exempelvis organiseras av Riksteatern och Utvecklingscentrum Unga Musik i Syd (<https://unga.musikisyd.se/kulturcrew/>). Rapporten vill levandegöra de intervjuades röster och erfarenheter av det kulturutbud de mött, och vad de vidare önskar att möta, ur barnens perspektiv.

Anna Linge, som är författare av den föreliggande rapporten, är lektor i musikpedagogik vid avdelningen för musik och bild vid Linnéuniversitetet i Växjö. Anna har en bakgrund som musiklärare vid musik-och kulturskola samt i grundskola och gymnasium. Anna har arbetat med egen kulturförmedling för

barn, bland annat vid Stadsteatern i Borås. Hon är även utbildad bibliotekarie och har arbetat som skolbibliotekarie. Anna arbetar med estetiska lärprocesser och med gestaltningsarbete, tidigare vid Högskolan Kristianstad och nu vid Linnéuniversitetet. Hon har samverkat med Unga Musik i Syd angående konstnärliga produktioner och workshops som lärarstudenter fick del av. Anna har som forskare varit del av referensgruppen hos Utvecklingscentrum Unga Musik i Syd.

Syfte, urval och perspektiv

Syftet med föreliggande rapport är att på uppdrag av Utvecklingscentrum Unga Musik i Syd genom gruppintervju eller fokusgrupp intervjua ett avgränsat antal barn och ungdomar om deras erfarenheter av Kulturnyckelns kulturförmedling som innefattar exempelvis workshops och scenkonst för barn under deras förskole- och skoltid i Kristianstads kommun. Fokus ligger på deras egna tankar och åsikter, alltså deras erfarenheter och deras egna förslag till utbud.

Forskningsfråga:

Vad är barnens erfarenheter av kulturutbudet genom Kulturnyckeln samt vad är deras förslag för ett framtida utbud?

Urvalet är subjektivt, det vill säga det har handplockats för ändamålet (Denscombe, 2009, s. 37) och består av tre fokusgrupper som togs ut med hjälp av Kulturnyckelns olika kulturombud på utvalda skolor. Grupperna av barn och unga som intervjuas är från geografiskt och sociokulturellt/socioekonomiskt olika områden samt från blandad skolform och med blandad ålder.

För att få ett teoretiskt perspektiv som vägleder rapporten och som fokuserar barnens och de ungas egna röster, lyfts *barnens perspektiv*. Nedan belyses skillnaden mellan barnperspektivet och barns perspektiv, där det senare stärker behovet av att låta barns egna röster få komma till tals exempelvis angående aktiviteter som organiseras för dem av vuxna.

Barnperspektiv och barns perspektiv

För att lyfta fram barns åsikter och erfarenheter är det viktigt att vuxna ser på barn som självständiga och värnar deras rätt att bli hörda. Så har det inte alltid varit, men det är numera en självklarhet för de flesta. I den moderna förhandlingskulturen ser vi varandra som separata individer (Sommer, Pramling - Samuelsson & Hundeide, 2011). Även lagstiftning slår fast barns intressen som en del av en större individualiseringstrend, där ett humanistiskt

synsätt ser barn som jämlika och okränkbara medborgare. Barnperspektivet handlar om att undersöka ”ett sätt att se på barn” (s. 39). Det kan även handla om att ”ägnas åt barns bästa” (s. 41) och om att *tolka* barns handlingar. Barns perspektiv söker det egna barnets röst och formuleringar. De båda begreppen ska öka förståelsen av barns tankar och uppfattningar om sitt liv. Båda kräver likväl i forskningssammanhang en tolkning genom den vuxne.

Sommer et al (2011) definierar skillnaden mellan begreppen:

Barnperspektivet: De vuxnas förståelse av ”barns uppfattningar, erfarenheter och handlingar i världen” (s. 6). Genom vetenskapliga koncept rekonstrueras barnens förståelse av sin värld och handlingar. Barnperspektivet representerar alltid de vuxnas objektifiering av barn.

Barns perspektiv: Barns erfarenhet och uppfattningar av sin livsvärld. Barnet är subjekt i sin egen värld genom försök av tolkningar av densamma.

I föreliggande rapport fokuseras barns perspektiv som en hjälp att lyfta de intervjuade barnens egna röster om vad de erfarit.

Bakgrund om barns och ungas deltagande i kulturaktiviteter

Avsnitten nedan handlar först om barns rätt till kultur och hur mötet med kultur i skola kan ske på olika sätt, med fokus på behovet av delaktighet och långsiktighet. Texten går sedan vidare till att beskriva barns kulturella vanor och avslutas med begrepp som handlar om mötet med en publik. Dessa begrepp är användbara för att förstå föreliggande undersökning som handlar om vad barnen möter för kultur och vad de tycker om utbudet de fått möta och fortsatt önskar möta.

Barns rätt till kultur

Barnkonventionens artikel 3 behandlar principen om barnets bästa. Artikel 3 handlar övergripande om att barn ska komma i det främsta rummet och innefattar välfärdsverksamhet, domstolar, förvaltning och lagstiftare. Enligt artikel 31 ska konventionsstaterna respektera och främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet, samt till rekreations- och fritidsverksamhet (Grahn-Farley, 2019).

Att barn och unga regelbundet tar del av ett organiserat kulturutbud är inte givet. En motion med namnet *Ökad delaktighet i kulturlivet* (Motion 2020/21:1308) lyfter olika tillgång till en kulturgaranti i landet och argumenterar för att ett scenkonstutbud, efter den norska modellen *Den kulturelle skolesekken*, skulle närma sig nationella mål om alla barns rätt till kultur (jfr. <https://www.kulturradet.se/i-fokus/barn-och-unga/>).

Barn bör också kunna påverka det utbud som erbjuds. I en pilotstudie med namnet *Barn, kultur och kulturombud - förutsättningar och förväntningar* (Ernst, Lorentzon & Wester, 2013) intervjuades på uppdrag av Stockholms stads kulturförvaltning, 108 barn i åldrarna 4–18 år med fokus på scenkonstreception. Barnen berättar att de vill ha större variation och valfrihet i det kulturutbud som erbjuds. Möte med professionell kultur i skolan upplevs av barnen som belönande, men de söker mer information inför mötet. Den professionella scenkulturen framstår som mer lustfylld än den nyttoinriktade

kultur som de intervjuade barnen annars tar del av i skolans undervisning. Forskarna menar att kulturförvaltningen bör upprätta direktkontakt med barnen inför utbudet av kultur. Synen hos barnen i fråga på vad som är kultur kan beskrivas som såväl estetisk som antropologisk. (Det estetiska kulturbegreppet är mer konstbaserat och finkulturellt medan det antropologiska kulturbegreppet beskriver kultur som flera slags delkulturer där kulturella produkter ingår, min anm.).

Lund, Krantz och Gustafsson (2013) berättar om *Skapande Skola* och hur barnen i deras undersökning vill vara med och påverka och ha inflytande i valet av kultur som erbjuds skolan. Det handlar också om vikten av tid och kontinuitet, eftersom ett kommande kulturutbud behöver förankras hos barnen. En projektinriktad kulturförmedling bör undvikas, menar de.

Kultur för barn och unga har i den svenska skolan också kritiserats för att ha en för projektorienterad prägel, kännetecknande av kortsiktighet och av att kulturen ramlar ner över lärare och elever utan förankring (s. 157).

Även Wiklund (2009) skriver i *När kulturen klappar på skolans dörr* om vad hon kallar ”kulturen på besök” (s. 43). Författaren beskriver det glapp som kan uppstå mellan vardagen i skolan och kulturarbetare och konstnärer som kommer på besök i skolan. Här är de olika förvaltningarnas samarbete (skol- och kulturförvaltningen) väldigt viktigt. Besöken kräver mycket planering i form av beställningar av program, lokalfrågor, teknikfrågor med mera. Det är en förutsättning, menar Wiklund (2009), att besöket passar in i skolans verksamhet, så att dörren verkligen öppnas när kulturen knackar på. Skolpersonal och kulturarbetare kan ha olika kunskapssyn, så kännedom om varandras uppdrag medför att föreställningen inte blir ett tillfälligt avbrott. Ett enda besök kan få stor betydelse för det enskilda barnet.

I *Skolan och den radikala estetiken* utvecklar Jan Thavenius (2004) sina tankar om den modesta estetiken som inte riktigt tar plats i skolan, att den saknar den radikalitet som den kunde ha. Kultur i skola handlar ofta om satsningar på modesta kulturprojekt. Forskaren menar att en alternativ och mer radikal estetik hellre är ett sätt att genom fantasi och kreativitet *bredda* själva lärandet i skolan. Tankar om den radikala estetikens kraft kan vara viktiga i valet av ett kulturutbud för barn och unga.

Barns kulturella vanor

I rapporten *Barns och ungas kulturaktiviteter* från (Myndigheten för kulturanalys, 2017) handlar en enkätfråga om besöksaktiviteter på museum, konstföreställningar eller liveframställningar på scen hos årskurs 5, 8 och gymnasiet år två. Enligt rapporten är att gå på bio det alternativ som hade störst frekvens, och därefter att besöka museum. Barnen i skolår fem var de som varit på museum flest gånger. Flickorna hade större kulturkonsumtion än pojkarna i alla åldersgrupper. Barn och unga med föräldrar med eftergymnasial utbildning hade större besöksfrekvens men spelar också mer musik och läser. För de med svensk bakgrund var biobesök den vanligaste aktiviteten och de med utländsk bakgrund hade även något större frekvens vid teater och musikalbesök. Hos den sista gruppen var biblioteksbesök vanligt hos de äldre ungdomarna. Beträffande en fråga om eget skapande, var skrivande störst hos årskurs 5, medan exempelvis musikskapande var större hos de äldre barnen och ungdomarna. Hinder för att delta i kulturaktiviteter kan handla om tidsbrist, fel tid för aktiviteterna i fråga, samt kostnaden för de samma.

Deltagandet kan sättas i ett större perspektiv. Enligt *Kulturanalys 2019* (Myndigheten för kulturanalys, 2019) har antalet biobesökare ökat, medan teaterbesök har minskat i befolkningen. Kvinnor deltar i högre grad, och yngre är mer delaktiga än de äldre. Det finns ett samband med större deltagande baserat på social härkomst, utbildning och inkomst samt om man bor i närhet av storstäder och dess tillgänglighet till kultur.

Mötet med publiken

Kulturförmedlare som Kulturnyckeln arbetar i samverkan med kulturarbetare av olika slag. Att se föreställningar ur de agerandes perspektiv kan skapa en förståelse av en helhet kring kulturförmedling och kulturkonsumtion. Anna Lund (2008) baserar sin avhandling om teaterreception på ett stort enkät- och observationsmaterial från en skolföreställningsturné. Vid skolföreställningar kan inte elever själva välja tid och plats. I centrum står mötet med den heterogena publiken och det meningsskapande som uppstår mellan scenen och dessa, vilket forskaren beskriver som ett *socialt kontrakt*. Eleverna identifierade sig med rollkaraktärerna på scenen, lite olika beroende på deras genus och sociokulturell bakgrund. Om det inte fanns roller som den enskilda eleven kunde identifiera sig med, på grund av *kulturellt kapital* (vana vid

kulturkonsumtion) kunde det dock medverka till ett sämre mottagande hos eleven i fråga. Lund (2008) ser att en sociokulturellt *blandad* publik gör att teatern kan upprätthålla ett socialt kontrakt med publiken. Lund (2008) urskiljer begreppen nedan (s. 195). Det handlar om publikens sammansättning, urvalet, mötet med barnen och de unga samt utförarens behov av en publik.

- *Differentiering*: En sociokulturellt blandad publik.
- *Selektion*: Tre aktörskategorier (marknadsförare, kulturombud och elever) samt kulturinstitution och skola väljer ur matchande kulturutbud mot matchande publikkategori.
- *Extern attribution*: Den sociokulturellt varierade publiken erbjuder förklaringar till att teaterns utbud inte kan passa alla. Misslyckade möten kan anses bero på dålig marknadsföring.
- *Oväntad koncentration*: Teaterns dröm är att nå den kulturellt varierade publiken, vilket förverkligas i mötet med den oväntade koncentrationens publik (d.v.s. att nå teaterovana och få deras uppmärksamhet).
- *Schemalagd närvaro*: Skolan tillhandahåller publik så att teaterinstitutionen kan producera den teater de önskar utan att behöva anpassa den till särskilda gruppers preferenser.

Metod, och genomförande

Barnen och ungdomarna som deltar i studien intervjuas i fokusgrupp under hösten 2021. Fokusgruppsamtal innebär att en liten grupp människor har sammanförts för att genom en forskare föra samtal inom ett särskilt område. Det handlar om deltagarnas uppfattningar, känslor och idéer. Samtalen fokuserar en gemensam erfarenhet och kan sättas i gång med hjälp av stimuli. Forskaren underlättar gruppinteraktionen (Denscombe, 2009, s. 237). I denna rapport handlar samtalen om barnens erfarenheter av Kulturnyckelns verksamhet och de inspireras av filmklipp och bilder från föreställningar. Barnen är elever på mellanstadiet eller i år nio. De första barnen som intervjuades var en grupp elever i år fyra på en skola i ett mindre samhälle i Kristianstads kommun, en flicka och två pojkar under hösten 2021. Den andra intervjun ägde rum med två elever i mellanstadiet på en grundskola i kommunen, en pojke och en flicka, även denna under hösten 2021.

Kontakten med rektorer och kulturombuden upprättades med hjälp av Kulturnyckelns samordnare. Mötet med elever från år nio skedde genom att elever från två högstadieskolor deltog samtidigt. Två flickor deltog från en högstadieskola i ett mindre samhälle i Kristianstads kommun och från en mångkulturell stadsdel och skola deltog en pojke och en flicka. Träffen ägde rum på Zoom under hösten 2021.

Rapporten följer föreskrifter om sekretess, tystnadsplikt, anonymitet, integritet och slutsatser (Vetenskapsrådet, 2017).

Informationsbrev om undersökningens syfte, dokumentering, anonymisering, frivillighet och rätt till att avbryta, förvaring och användning gick ut till hemmen. Samtycke gavs från rektorer, barnen och samtliga vårdnadshavare (hos ungdomarna över 15 år gavs eget samtycke).

Avvägningar måste ske i hur rapporten utformas och att citaten inte visar barnets namn, barnets etniska bakgrund eller socioekonomiska situation. Svaren från barnen ska ses som en variation i utfall snarare än att polarisera dem mot varandra.

Viktigt att tänka på vid intervjuerna med barnen och de unga (Källström Carter, 2015).:

- Barns perspektiv är nödvändiga, de har rätt att få bli hörda exempelvis när det gäller insatser som gäller dem.
- Att se barn som kompetenta, med egna önskningar och erfarenheter är viktigt.
- Vi har alla kulturella idéer om barn, som vi måste hantera och reflektera över.

Fokusgruppsintervjuerna är lågt strukturerade. Barnet är kompetent ur såväl ett barnperspektiv som barnets eget perspektiv (barnets blick på sig själv som kompetent). Frågorna anpassas och förtydligas på ett sätt som passar målgruppen och det pågående samtalet:

- *Vem är du och vad gillar du att göra?*
- *Vad är kultur?*
- *Vad tänker du på när du hör ordet "kulturnyckel"?*
- *Vad kommer du/ni ihåg? Vad tyckte du/ni om det?*

Samtalen avrundades med frågor som blickar framåt:

- *Har du/ni fått några nya tankar om kultur för barn och ungdomar under vårt samtal?*
- *Vad ska de vuxna tänka på när det gäller kultur för barn?*

Barnen och ungdomarna ses som experter på sin erfarenhet och tolkningen och återgivningen av deras formuleringar sker med respekt för vad de ger uttryck för. Varje intervju tog mellan 30–40 minuter och presenteras i rapporten så att deras röster levandegörs. En sammanfattande analys efter respektive fokusgruppsintervju görs med hjälp av begreppet *barnens perspektiv*. Slutligen kommer i föreliggande rapport en diskussion där jämförelse görs med bakgrundslitteraturen och tidigare forskning.

Barnens och ungdomarnas erfarenheter av Kulturnyckeln

Årskurs 4 i Landsortsskola

Barnen i årskurs 4 i Landsortsskolan består av en flicka och två pojkar. Flickan gillar att spela handboll, dansa och att vara med kompisar. På tisdagar går hon på Kristianstadflickorna. En av pojkarna talar om att han gillar att spela tv-spel och spela fotboll. Tycker han om någonting som heter kultur? ”Nej, inte så mycket, men ibland kanske”. Den andra pojken spelar också fotboll och ett fotbollsspel som heter Fifa. Han har varit på konsert på Arenan i Kristianstad, men inte genom Kulturnyckeln.

Om ordet kultur

Barnen associerar ordet kultur med saker man kan göra.

-Kultur är väl typ något som man kan göra, som måla, det är väl någon slags kultur.

-Rita...

- Att göra saker på fritiden.

Ordet *kulturnyckel* sätter barnen snabbt i sitt sammanhang.

-Alltså, jag tänker på Kulturnyckeln i Kristianstad.

-Vi har vatt där många gånger!

Utbud de mött

Vi tittar på utbud som barnen mött under åren. Från förskolan kommer de ihåg utställningen i konsthallen om lekstäver och orddjur

(<https://www.svensktkulturarv.se/skaane/regionmuseet-kristianstad/lekstaever-och-orddjur/>).

De kan se att utställningen utmanade deras tänkande och fantasi.

- Det var väl typ att man fick pussla ihop ord och lek-stäver och så fick man bilda ett ord, tror jag att det var.

Anna: Vad är det för konstigt på bilden, vad har de gjort?

- En gubbe utav papper.

Anna: Det ser ut nästan som de använt böcker.

- Ja, böcker för det såg ut på pappret som det var text.

Anna: Varför tror ni att man gör en sån här fantasibok?

- För fantasi är viktigt.

Anna: Vad tänker man att barnen ska få vara med om då?

- Att de ska typ ska få tänka, att få göra det man tänker på.

I konsthallen uppskattade de arrangemanget och att själva lokalen var så spännande.

- Det kändes bara wow! Jag vet inte riktigt, det var liksom, det var så coolt att de hade gjort så.

- Det kändes roligt att få va i nått nytt man aldrig vatt i.

- Var det inte den som var typ svart golv och var det gardiner eller så som var täckt för att man inte skulle pilla på, vad var det, typ maskiner...

Föreställningen *Gräs* (<https://www.riksteatern.se/forestallningar/gras/>) i årskurs 1 lockade barnen att leka och göra ljud och rörelser.

-Den kommer jag ihåg, den kommer jag ihåg! Den var jätterolig den teatern. Jag kommer ihåg den!

- Ja! Det gör jag med!

Barnen berättar att skådespelarna försökte vara roliga med olika ljud som kom ur högtalare.

-De försökte vara roliga och typ...underhålla oss med att göra olika ljud. Att leka, göra rörelser.

-Mm, det var mest att det var musik och sånt, ljud. Och den där dockan. Det är mest det jag kommer ihåg.

Föreställningen fastnade i minnet.

-Jag tror att man får nog typ bra minne för saker man tycker är roligt. Då kommer man ihåg sånt.

Och barnen fick dansa i slutet.

-Ja, man var rätt trött och ville röra sig så att man inte somnade.

Barnen fick besök vid ett tillfälle besök av *Helsingborgs symfoniorkester*.

- Det var typ i en stor sal med massa stolar och så stod dom där och typ gjorde med en massa olika instrument.

Anna: Var ni inne i Kristianstad på konserthuset då?

- Ja, jag tror det.

Anna: Vilket instrument gillar du bäst?

- Det var den fiolen, typ.

Anna: Spelade den snabbt?

- Ja, det tror jag nog.

Anna: Fick man se stora pukor också?

- Mmm.

Anna: Om man vill som vuxen och har egna pengar, kan man ju gå och titta på såna konserter. Och det är meningen att ni som är barn nu då ska bli lite nyfikna och komma ihåg det. Då tänker man: just det jag såg det när jag gick i skolan.

I årskurs 3 såg de teatern *Den stora konspirationen*. (<https://www.riksteatern.se/forestallningar/den-stora-konspirationen/>).

Teatern engagerade alla barnen som upplevde den som mycket spännande när djuren höll på att ta över världen! Och det fanns en växt som kunde röra på sig!

- Ja alltså den var jättekul, jag tyckte den var så himla, himla bra!

- Det var med Illuminati och maskarna, och så.

- Att djuren höll på att ta över

- Och en som var pappa till ett barn, hon ringde och sa att typ något sånt att han skulle hämta henne. För han hade sagt det till henne, men så var han inte där. Så hade hon ringt och så.

- Och sen, att de hade typ en växt som kunde röra sig och som sa till alla djuren att ”kom nu så tar vi över världen”. Och så hon tjejen där, hon höll på och drar i han och ska försöka se om han var djur eller om han var en människa.

Anna: Så om han hade varit ett djur, hade han försökt att ta över världen då?

- Ja.

Barnen berättar om sceneriet och hur de uppfattat detaljer som viktiga i handlingen.

-De hade ett sånt där bord där, som man såg där. Dom hade den röda knappen där. Var det inte typ den som släckte och tände och bytte så att det blev färgat i taket och så? Att det blev färgat i bakgrunden?

Det var den bästa teatern!

- Bäst av allting för jag sa till dem i slutet att det var den bästa teater jag någonsin sett!

Anna: Vad sa dom då?

- Att ”tack så mycket”, typ så.

Önskemål om framtida utbud

Barnen i Landsortsskolan gillar att fortsatt blanda utbudet på samma sätt som Kulturnyckeln gjort. Men också mycket av samma!

- Blanda, blanda, ja alltså...både blanda och mycket av samma för att dom vi hade var mycket inspirerande och vi lärde oss mycket och så.

Särskilt önskemål om utbud är att få en fördjupad upplevelse av hur det var att leva förr. Kanske bygga hus och baka bröd?

- Förr i tiden! Om hur det var på stenåldern, jag älskar om stenåldern och så, om järnåldern.

Anna: Vad skulle ni göra då? Vad skulle ni vilja se då?

- Alltså typ se vad dom gjorde, förr i tiden, och testa det dom gjorde.

- Ja, och kanske bröden dom gjorde. Ja, typ få vara i ett sånt hus som dom hade i förr i tiden.

Anna: Skulle ni själva vilja göra sådana hus? Och spela en teater om det?

- Jajaja!

- Kanske inte göra husen, för det tar för lång tid. Och jag kan inte typ snickra och sätta ihop grejer. Men teater om det hade varit roligt!

- Ja, och göra en teater om det, hur det var och så.

Anna: Om det kom nån och gjorde en teater, då kanske ni ville vara med?

- Jaa.

De vill alltså veta och uppleva annat än vad de kan få göra i den målstyrda skolan. Och gärna få besök av forskare (!).

- Jag älskar ju alltså förr i tiden. Att barn ska få veta mer om förr i tiden. Hur det var och sånt. Av såna som jobbar med sånt. Alltså se hur det var förr i tiden och så, såna som du som, håller på så...

Anna: Och forskar?

- Ja, forskare och sånt.

- Det man har i Kulturnyckeln eller så, det kanske man inte har i skolan och jobbar med. I skolan så kanske man har något annat mål man ska nå, men Kulturnyckeln vet ju inte det så dom tar nånting som dom tycker är viktigt och berättar för oss.

Barnens perspektiv

Barnen i fyran i Landsortsskolan sammanför ordet kultur med skapande och kulturella uttryck. De associerar ordet kulturnyckel till återkommande möten. Barnen i årskurs 4 visar stort intresse för vad de fått tagit del av och de uppskattar att utbudet varit varierat. De tycker att det utbud de mött har erbjudit dem olika erfarenheter och barnen ger även förslag hur de kan vara interaktivt medskapande, exempelvis genom att få baka bröd och bygga hus. Barnen ser ett mervärde i Kulturnyckeln och vill veta mer genom forskarbesök. Det är bra att Kulturnyckeln kan erbjuda någonting som inte

bara handla om skolans mål, för de vill upptäcka något som de inte visste!
Barnen vill gärna ha roligt och röra på sig för det förstärker minnet och
upplevelsen.

Särskola, mellanstadiet

Forskaren Anna träffar barnen, en flicka och en pojke, i deras skola och de visar vägen in i rummet de ska vara i. Hon berättar att det handlar om Kulturnyckeln som är den som ser till att de får se teater, uppleva musik, dans och liknande. Anna berättar att hon även varit hos andra skolor och frågat barn om Kulturnyckeln.

Ordet kultur

Vi samtalar om kultur och om Kulturnyckeln och om de har hört eller känner till ordet kultur. Flickan berättar att hon tycker att det kan vara både bra och dåligt.

-Jag tycker det är bra ibland, och lite roligare, ibland är det inte roligt.

Pojken som är med i samtalet berättar att han gillar att se på teater. Och helst ska det vara någonting underhållande, något som pojken kallar *rolighetsteater*!

- Jag gillar teater!

Anna: Du gillar teater! Gillar ni musik?

- Ja, väldigt mycket!

- Jag gillar att åka på teater, inte vilket slag som helst, om det är något roligt!

Anna: Det ska vara något riktigt roligt för dig!

Barnen ger fler förslag på kultur och vad de gillar att göra. Läsning är något som uppskattas, särskilt läsning av serieböcker. Läsmärken kan vara viktigt att få.

- Och ibland gillar jag att läsa en bok! Om Kalle Anka.

Anna: Ja, det är också kultur. Och att dansa kan vara kultur.

- Jag gillar att dansa och att få såna där läsmärken.

Anna: Läsmärken när du har läst?

- Ja, det gillar jag också, läsmärken.

Minnen från föreställningar som de har sett.

Barnen berättar om teatern: *Totto, Otto och deras bäste vän Lilla*

([https://www.riksteatern.se/forestallningar/totto-otto-och-deras-basta-van-](https://www.riksteatern.se/forestallningar/totto-otto-och-deras-basta-van-lilla/)

[lilla/](https://www.riksteatern.se/forestallningar/totto-otto-och-deras-basta-van-lilla/)). Skådespelarna väcker många skratt när barnen ser filmen från föreställningen. Det handlar om två vänner samt en lite ovanlig, tredje vän, med namnet Lilla. Totto som vill göra sin bästa vän glad, överraskar Otto med

Lilla som han har byggt ihop av en flaska, kaffepanna, lock och två salladsgafflar. Att få skratta är uppskattat hos barnen. Men alla skrattar inte jättemycket.

Anna: Man skrattade jättemycket?

-Ja nån, (namn) tror jag skrattade, men jag bara tittade på dom.

Vi pratar vidare om iscensättningen *Jag är tid, jag är rum* (<http://kollaborativet.se/projekt/jag-ar-tid-jag-ar-rum-2/>) som beskrivs som ett konstnärligt, utforskande och deltagarorienterat projekt, baserat på upplevelser. Barnen fick använda sina sinnen när de var aktivt deltagande.

- Dom där två kvinnorna...

- De höllde på sand och lite så, och andra grejer.

- Dom visar att dom ser så här och vi förstår. Vi följde med dom.

Anna: Just det, ni följde med dom in?...

- Och sen får vi känna på isen!

Anna: Ja, just det...och du sa att det var sand, kommer du ihåg?

- Dom höllde så...

Anna: Dom höllde sand?

- På bena...

Anna: På era ben?

- Ja.

- Och massage!

Anna: Massage? Hur kände ni när man gick in i de där rummen?

- Bra!

Barnen berättar om upplevelse av is och lek med låtsassnö. Det kändes bra och magiskt!

- Vi fick känna på isen, och den var iskall! Sen lekte vi lite grann med låtsas-snö, de gjorde snö utav papper. Och vi gjorde det också, vi fick kasta för mycket.

Anna: Hur kändes det att gå in i de där rummen, kändes det som en annan värld? Eller kändes det lite magiskt eller så?

- Det kändes BRAAA!

- Och magiskt!

Barnens förslag till Kulturnyckeln

Barnen ger förslag om film, serier, bygga med lego samt lite action och musik på scenen. Det är härligt med applåd och jubel! Att röra på sig och klättra är också uppskattat.

- Film är roligt.

- Serier tycker jag om.

Anna: Om ni skulle få bestämma vad barnen skulle få se, få uppleva?

- Jag gillar när dom trollar och jonglerar och ...

- Jag gillar när dom visade lego framför mig när de bygger bra.

- Bygger ihop.

Anna: Ni tycker det är roligt när det händer något på scenen, när det blir skojigt? Det gillar du?

- När de trollar och jonglerar.

- Med musik, ooaaa

Anna: När det är härlig musik, ja...

Att skapa feststämning på scenen med musik är något som uppskattas!

- Då är det applåder och jubel!

- När dom dansar och när jag ser på filmen, då.

Anna: Du tycker om att se på film? Tycker ni om att sjunga själva och så?

- Nej!

- Ja, det gör jag!

Anna: Tycker ni om att röra på er till musik?

- Nej.

- Ja.

- Det bästa är ändå det där med *Toto*.

Anna: Ni menar de här föreställningen när de jonglerar och sånt?

- Och jag gillar klättra upp på träd.

Anna: Du vill klättra?

- Jaa.

Att sitta still en lång stund kan vara jobbigt vid en föreställning, även om de klarar av det bra. Då är det skönt att få hoppa upp, som i en hoppmatta eller att få klättra.

- Jag brukar sitta still.

- Ja det brukar jag också.

Anna: Ni kan tycka det är jobbigt, eller?

- Ja.

Anna: Vad vill man göra i stället då?

- Hoppa upp!

Anna: Det kanske man vill göra ibland?

- Hoppa i studs mattan tycker jag är det roligaste.

Anna: Okey, så ni tycker det skulle vara kul att få göra nånting där man får röra sig?

- Ja, bra...

Anna: Och precis som du sa innan att man vill klättra, kanske?

- Ja, ibland är det bra.

Och barnen gillar musik.

Anna: Men musik, vad är det för musik som är rolig? Vilken musik tycker du om?

- Jag gillar bara (gör hip hop ljud).

Klättra, musik och när det sker något roligt på scenen. Och att åka uppåt i helikopter!

Anna: Men nu vet jag att ni vill klättra alla fall, ni tycker om musik och ni tycker om när det händer något roligt på scenen.

- Allt det vi tycker om.

Anna: Skulle ni vilja det själva, att ni provar på att landa på ett roligt sätt? Som clownen gör?

-Ja, jag vill ibland åka uppåt. Åka helikopter längst uppe och håller i den här väskan och så hoppar jag och jag landar mjukt.

-Nej, det skulle jag inte vilja.

Barnens perspektiv

Barnen som intervjuas har många goda och engagerade förslag för vad de tycker om. Kultur är något som ibland är roligt och ibland tråkigt. *Rolighetsteater* är ett ord som väl beskriver en uppskattad scenkonst. Upplevelsen genom magiska rum är ett annat utbud som dröjer sig kvar i minnet. Att erbjudas rörelse och spännande aktiviteter är uppskattat hos barnen som intervjuas. Kulturutbudet genom Kulturnyckeln har skapat upplevelser och medvetenhet om olika konstformer som uppskattas av barnen själva.

Stadsskolan och Byskolan i årskurs 9.

De två skolorna med två elever från varje skola, kallas här för Stadsskolan och Byskolan. Stadsskolan ligger i ett mångkulturellt område. Byskolan ligger i ett mindre samhälle i kommunen. Från Stadsskolan deltar en pojke och en flicka, och från Byskolan deltar två flickor.

Kulturbegreppet

Stadsskolan berättar att kultur kan handla om vart man kommer ifrån. Att man tillhör en viss kultur, tradition eller nationalitet; en nationell identitet. Det kan handla om fester eller kläder, som kan hänföras till en antropologisk kultursyn.

- Alltså, typ traditioner som man gör kanske, eller sånt där.

Anna: Kan det gälla alla traditioner?

- Nej, kultur beror på från människa till människa, det är inte just så här: ”Du kommer från detta land, och du har just den här kulturen” utan det är mer från person till person.

Anna: Vad gör att det skiljer sig åt?

-Exempel att man har olika fester, under vissa tider och olika högtider, olika typer av kläder.

Byskolan har liknande tankar om begreppet kultur.

- Jag håller med det dom sa. Det är ganska mycket, lite nationaliteten, hur man är van liksom. Hur man växt upp, liksom. Vilket land man kommer ifrån.

Kulturen genom Kulturnyckeln

Ungdomarna har fått möta olika kulturutbud och scenkonst genom sin skoltid, och har starka minnen från årskurs 3 när de fick se föreställningen Billy Elliot (<https://www.malmoopera.se/billyelliott>).

- Ja ja, den kommer jag ihåg!

Anna: Och då gick ni i trean! Kan ni berätta lite om den upplevelsen?

Byskolan berättar att de särskilt gillade när aktörerna dansade. Berättelsen handlar om en pojke som ville dansa balett, men hans far ville att han skulle bli boxare. Sensmoralen i föreställningen uppfattades tydligt.

-Att alla ska få göra vad man vill, om man är tjej eller kille liksom, det finns inga tjejer eller killsporter, har man ett intresse för det, så har man det.

För Stadsskolan var platsen och resan till föreställningen en del av en viktig upplevelse och ett starkt minne. De reste ända till Malmö Operas hemscen i Malmö. Väl framme blev de till och med intervjuade i TV!

-Vi åkte till Malmö, vi åkte buss till operan där. Och där så blev vi intervjuade av Lilla Aktuellt också. Så det var så här, man kommer ihåg det.

-Det var jättestort därinne när vi väl kom in och satte oss.

Anna: Du menar salen ja, det var härligt. Orkester och allting. Var det första gången ni var på operan?

-Ja.

Byskolan försöker dra sig till minnes, men de minns ingen resa.

-Jag tror inte vi åkte till Malmö, vi kan inte relatera till sånt, nä.

Anna: Kom de till er i stället?

-Ja det skulle de kunna ha gjort, vi har ganska, vi har hyfsat stor scen i vår aula, de hade kunnat göra det i gympasalen. Vi vet att vi har sett den, men inte var.

I sexan såg de unga en dansföreställning *Castaways* (<https://www.riksteatern.se/forening/kramfors-scenkonst---en-del-av-riksteatern/arkiv/castaways/>) som handlar om människor som vaknar upp efter forntiden. De fick själva dansa i en workshop innan föreställningen.

-Jag tror att det ska föreställa Eva och Adam, eller har jag fel? Men annars var det så här att de hade tinat upp från isen, och sen efterhand så fick de leva sig in i vår tid och sånt.

Anna: Och då kände de inte till vår tid utan fick liksom... de vaknade upp från forntiden eller?

- Ja exakt!

Byskolan berättar om när de fick dansa.

-Vi var och dansade i någon dansstudio, lokal, innan föreställningen. Vi fick testa på lite olika tekniker. Men jag kom också ihåg att de tinade från isen och så fick de åka liksom till olika tidsperioder.

Vidare till årskurs 8 då ungdomarna fick träffa en författare på plattformen Meet. Författaren berättade att det aldrig var för sent i livet för att börja skriva, även om man har en annan pågående karriär.

Anna: Sen kommer vi upp till åttan här faktiskt, och då ska ni ha författarbesök. Har ni haft författarbesök?

Alla: Ja!

Anna: Vem var det ni fick träffa?

-Vi skulle ha nån som vi läser en bok av men det var nånting så att han inte kunde komma. Så vi träffade en annan.

-Det var någon gubbe.

Anna: Vad gjorde ni under besöket? Vad gjorde dom, vad gjorde ni?

- Ja, han sa ju så här liksom, att även om han var fyrtio, så kunde han skriva böcker. Även om han hade redan en karriär så kunde han börja med en ny grej.

Byskolan fyller i att de fick lära sig om olika texter och struktur för skrivande.

Inspiration kan komma från oväntat håll, som i en tunnel.

- Han berättade lite om hur han jobbade som lärare.

- Något sidojobb.

- Och så ville han skriva böcker. Han fick inspiration tills sina böcker av någon tunnel i Malmö, också.

-Och hur man skriver olika typer av texter som har med böcker att göra.

-Vi fick lära oss lite struktur i berättelser och vi skulle skriva vår egen också efter det.

Författarbesöket lade grund till en föreställning (<https://www.riksteatern.se/forestillinger/var-ar-mitt-hem/>).

- Vi åkte in till kulturhuset, för några veckor sedan, då fick vi lyssna på någon, vad det han från Bosnien? Vi ska ha en workshop i morgon.

-Vi skulle skriva självbiografi och så.

-Vi har fått lite inspiration och stöd om hur man kan göra det.

Anna: Men när ni ska gå till den här workshopen, känns det så här att ni vet lite vad ni ska göra?

-Ja, man är lite förberedd.

Stadsskolan:

-Vi var där och kollade på föreläsningen, men vi har inte ännu fått en dag när vi ska ha workshops.

En av ungdomarna från Stadsskolan berättar att det blev ett inspirerande möte och att det kan vara viktigt med självbiografiskt skrivande för att komma ihåg tidigare händelser, som att ha bott i ett annat land.

-För att liksom berätta hur du hade det när du var liten. Hur det såg ut liksom. Om du kommer från något annat land, kanske. Hur det såg ut där.

Stadsskolan berättar detaljerat vidare om föreställningen *Var är mitt hem* som handlar om en man som flytt från Bosnien.

- Ja, vi var i Barbacka, så stod han och berättade. Det var som en föreläsning men ändå så levde han sig in i karaktärerna. Det var även att man kollade på en film medan han berättade.

Anna: Kan ni berätta nånting, vad var hans hem? Vad hade han varit med om, var han på flykt, vad var det liksom för tema?

- Ja, han var ju, hans hem var i Bosnien. Och sedan var det några militärer som tvingade han på flykt. Och sedan dess har flykten gått vidare till Ryssland, sen Tjeckien, och sedan till Sverige där de var i två år. De var gömda för de hade inte fått sånt här tillstånd.

- Uppehållstillstånd. De var tvungna att bo där illegalt.

Ungdomarnas upplevelser av föreläsningen var blandad. Byskolan berättar:

- Alltså det var ju att man tänkte att den skulle bli jättetråkig eller så, en timma och 20 minuter... och då så var det så där lite segt när man kom in där. Men när man väl kom in i det så var det en sån berättelse som man läser, så det var ganska bra beskrivet...så tiden gick snabbt, så hade de mycket musik och så liksom.

Anna: Kände du att man blir fångad av föreställningen och hans öde?

- Jag tycker det, hon tycker inte det (hänvisar till kompisen).

- Nej...

Anna: Varför tyckte du inte det?

-Nej, jag tycker det var ganska tråkigt.

-Du tycker allt är tråkigt.

Anna: Tycker du allt är tråkigt?

- Nämen typ.

Anna: Men du gillar kultur?

-Ja.

De ungas egna förslag

Ungdomarna funderar på vad de skulle vilja ha med i en digital utbudskatalog, som ges ut av Kulturnyckeln. Byskolan börjar berätta att de vill ha musik i olika former, musik är viktigt för upplevelsen oavsett annat innehåll. Musik är kultur och inbjuder till rörelse och dans som gör att vi alla blir lika och vi kan vara oss själva.

-Vi tänkte lite på musik. Dans och så här liksom. För det finns så mycket bakgrund i musiken. Det är liksom mycket kultur i det. Musiken har typ alltid nånting att säga. Och dansen kan också uttrycka sina känslor.

- Ja, och röra sig.

-Ja.

-Så man slipper sitta still.

- Jag tänker att man kan uttrycka sina känslor med musiken samtidigt. Man kan förmedla ganska mycket när man dansar.

Anna: Som jag förstår er så tänker ni att ni vill ha mycket musikbaserat så man kan både röra sig och uttrycka sig.

-Ja, och sen visa att man kan ta plats i den kulturen. Att man kan vara den man själv är. Att det inte är killar och tjejer för sig liksom.

- Alla dansar, om man vill.

Anna: Du tycker oftast att ni suttit ner? Att det är för mycket stillasittande?

-Ja, det är då jag blir uttråkad.

Anna: Du behöver röra på dig för att kunna ta emot?

-Ja.

Vi pratar tillsammans om behovet av att röra sig, och att upplevelsen är musikbaserad. Men att det även är tal, för endast musik blir också tråkigt. Det bästa är om det är blandat, varierat.

-Jag gillar när det är tal också för annars blir det väldigt tråkigt när man bara att man sitter där en timme och lyssnar på musik, liksom. Det kan vara blandat. Varierat.

Anna: Skapa med händerna, göra masker och sånt här?

-Det är det roligaste.

Samtalet går över till Stadsskolan. Ungdomarna pratar även här de om vikten att få röra på sig. Förslag ges om att få se mer film.

-Lite lek, något sätt att röra på sig. Och inte bara sitta still hela tiden. Men också kolla på film.

Anna: Film intresserar dig?

-Ja.

Den andra eleven betonar behovet av aktiviteter.

-Jag tycker...nått rörligt, för det sätter sig mer i hjärnan. Och gör nånting som man är aktiv i, för om man berättar, sitter ner och inte gör nåt, så tror jag det bara kommer in genom örat och ut igen.

Anna: Så ni tycker det är viktigt med aktivitet, och oavsett vad man gör, så ska man göra någonting med kroppen för då kommer man ihåg det bättre?

- Ja, det behöver inte vara så i varje sammanhang, men kanske någon gång, då.

Slutligen lyfter ungdomarna värdet av att åka någonstans eftersom ett större sammanhang ger starka minnen.

- Jag tycker, liksom, man borde åka någonstans liksom, när vi åkte till Billy Elliot så minns man det för det var så häftigt liksom. Man hade aldrig varit på Malmö Operan innan. Det blev ett minne för livet, så man borde göra lite mer sånt.

- Precis, och det är ju också en aktivitet, så...allting som man gör med aktivitet är någonting som ni tycker är roligt?

Byskolan pratar vidare om vikten av att skapa minnen genom upplevelser.

- Jag vet inte om det var en kultursatsning eller bara så med skolan, men vi åkte till Lund, och då var kyrkan, och så fick vi gå till nåt museum, och sen också i såna gamla hus och sen fick vi fritid och äta glass och bara va med varandra. Och det var något stort och då kommer jag ihåg det, mot att gå till kyrkan här liksom...Det blev en upplevelse av det.

Anna: Man kommer ihåg när man gjort nånting, när man har åkt någonstans...man kanske har ätit.

- Det blir roliga minnen.

Anna: Ja, då blir de roliga minnen och då sitter dom bättre.

- Ja.

Barnens (de ungas) perspektiv

Ungdomarna i årskurs 9 visar i sina kommentarer förståelse för ett antropologiskt synsätt, där människor har olika kultur och traditioner, men även en egen oberoende kultur. Genom Kulturnyckelns verksamhet har de fått ta del av olika estetiska kulturuttryck (konstkulturella), likaväl som antropologiska, det vill säga kultur som vardagskultur. Ett viktigt minne är föreställningen som ledde Stadsskolan till Malmö och allt som skedde där. Att resa till en annan plats kan ge starka minnen menar de alla, men innehållet i föreställningen var också viktigt. Aktiviteter av olika slag engagerar, som att tillverka masker. Det skrivna ordet och berättelsen är också viktig för att förstå den du är. Musik verkar vara en sammanbindande faktor och att få röra på sig till musik, eller att ha med musik på något annat sätt i aktiviteten, lyfts fram. De unga menar, att musiken under föreställningar och workshops skapar känsloupplevelser och kroppsligt engagemang. Att röra sig till musik och att göra aktiviteter som skapar sammanhang, stärker minnet av ett deltagande. Ett blandat utbud genom Kulturnyckeln är dock fortsatt uppskattat av de unga.

Diskussion

Kultursyn

I studien från Stockholms stads kulturförvaltning (Ernst, Lorentzon & Wester, 2013) uttrycker barn att de vill ha större variation och valfrihet i det externa kulturutbud som erbjuds dem under deras tid i skolan. I föreliggande fokusgruppsintervjuer uttrycker barnen sin uppskattning över vad de upplever som ett varierat utbud genom Kulturnyckeln. Barnen menar att de uppskattar att få ta del av olika uttryck och de ger även egna exempel på vilka uttryck och aktiviteter de särskilt gillar och vill fördjupa sin kännedom om. Kultur ses som lustfyllt hos de barn som deltagit genom Kulturnyckeln, vilket även barnen i stockholmsstudien gör. De intervjuade barnen i denna rapport och i stockholmsstudien kan därför sägas ge uttryck för en såväl antropologisk som estetisk kultursyn genom erfarenhet av workshops, såväl som att uppskatta scenkonst i olika former.

Erfarenheter av ett utbud

Hos Lund (2008) identifierar sig ungdomar sig olika med olika karaktärer på scenen. En sociokulturellt blandad publik kan vara idealt från scenarbetarens sida och skolföreställningar erbjuder en sådan publik. Det kan också vara viktigt att stärka grupperns erfarenheter. Ett sådant exempel är hur Stadsskolan fick åka till Malmö Opera för att se en föreställning på hemmascenen. Den *selektion och differentiering* (Lund, 2008) som föranledde resan till Malmö, kan vara till glädje för såväl denna utvalda publik som för scenaktörerna.

Att kulturkonsumtion blir en kontinuerlig och förutsägbar erfarenhet är viktigt för såväl barnen som för skolans personal. Den ska vara väl förankrad och inte "ramla ner" över desamma (Lund, Krantz och Gustafsson, 2013). På samma sätt lyfter Wiklund (2009) betydelsen av att motverka ett glapp mellan skolans värld och kulturen på besök. Ett samarbete mellan kultur och skola förbereder för mötet. Thavenius (2004) begrepp den radikala respektive modesta estetiken passar också in i sammanhanget. Den radikala estetiken utmanar genom sin omvälvande kraft medan den modesta är som en utsmyckning utan kraft att förändra. Om kulturen får en chans att verka på djupet och komma på besök kan den förändra barnens liv och framtid. De barn från Stadsskolan som

fick åka till Malmö fick en upplevelse som påverkade dem för livet då såväl resan som innehållet i föreställningen stärkte varandra.

Satsningen på Kulturnyckeln i Kristianstads kommun motverkar således en projektrinriktad kulturförmedling över lång tid för alla kommunens skolor. Av intervjuerna framgår att barnen mött ett såväl välriktat som varierat utbud vilket de uppskattar. Barn förstår att förmedlad kultur ger mervärde och erbjuder något mer än den kultur som erbjuds i skolan (jämför Ernst, Lorentzon & Wester, 2013). Barn äger sin kulturopplevelse och genom att samtala om den gemensamma upplevelsen, förstärks den egna (jfr. Chambers, 1998 om hur ett samtal ligger till grund för vår egen förståelse). Det sker i denna rapports fokusgrupper, men även i grupper som en kulturcrew. Att ha referensgrupper med barn, som på liknande sätt som i denna rapport, kontinuerligt uttalar sig om utbudet som erbjuds dem, kan vara av stort värde.

Schemalagd närvaro

Den *schemalagda närvaron* (Lund, 2008) möjliggör olika aktörers tillgång till en varierad publik där en *oväntad koncentration* (Lund, 2008) kan uppstå. Det sker genom att barnen får tillgång till och därefter vana vid olika genrer som kan beröra. Även *extern attribution* (Lund, 2008) som innebär att publiken är för olik kan undvikas genom ett varierat utbud för alla. Kulturnyckeln är därför mycket viktig för att en blandad publik och scenaktörer och andra kulturarbetare som ingår i utbudet och publiken ska lära känna varandra och fördjupa kunskapen om varandras förutsättningar. Barnen och de unga i intervjuerna förstår varför de erbjuds olika kulturformer, de förstår att det finns bakomliggande tankar om möten som kan påverka dem och som kan ge mervärde utöver skolans vardag. Ett av barnen menar att Kulturnyckeln kan ge dem något utöver skolans styrande mål kan göra, vilket är ett mycket viktigt uppdrag för den viktiga radikala estetiken (jfr. Thavenius, 2004). Kultur och estetik är inte bara utsmyckning som ska anpassas efter skolans arbete. Kulturella möten har en radikal kraft som kan hjälpa oss att ställa viktiga frågor och väcka nya tankar!

Vad de önskar

Som framgått uppskattar barnen att de fått ett varierat utbud som de gärna vill fortsätta med. En gemensam uppfattning hos de intervjuade är där utöver behovet av att få röra sig och att skapa genom praktisk aktivitet. Olika konstformer kan samverka i utbudet och ett konstnärligt uttryck kan ha flera funktioner. Exempelvis är musik bra både som innehåll, dans och bakgrundsmusik och text och musik kan samverka, menar de. Användande av många uttrycksformer gör upplevelsen stark och engagerande. Och att få byta miljö stärker minnet av upplevelsen. Film är också ett intresse som barnen lyfter. Rapporten *Barns och ungas kulturaktiviteter* från (Myndigheten för kulturanalys, 2017) visar på barns filmintresse. Bio är en kulturform som har låga trösklar, och som kan fördjupas med konstfilm. Läsning är också något som intresserar, både enligt rapporten ovan och i mina intervjuer, genom ett uppmärksammat författarbesök.

Sammanfattning

Kristianstads kommun är en del av Region Skåne. I statusrapporten *Kultur barn och unga 2018* (Region Skånes kulturförvaltning, 2018) framgår att 22 av Skånes 33 kommuner vid tidpunkten hade en kulturgaranti för barn och unga. Kulturgarantin kan ha stor betydelse för deltagande i kulturlivet då barns tillgång till kultur och besök i museer med mera ofta hör samman med föräldrars utbildningslängd och påverkas av socioekonomiska faktorer (Myndigheten för kulturanalys, 2017).

Sammanfattningsvis har Kulturnyckeln i Kristianstads kommun genom sina tio år, i ett barnperspektiv, arbetat framgångsrikt med ett varierat utbud i paritet med Barnkonventionens (UNICEF Sverige, 2022) text att ”främja barnets rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet och uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter till kulturell och konstnärlig verksamhet”. Kulturgarantin används för en kvalitativ bredd av olika kulturuttryck som kan möta det enskilda barnets intresse, men även öppna ögonen för det okända. Urvalet är gjort med god åldersrelevans och genremässig kännedom, till barnens belåtenhet. Ur barnens perspektiv, genom min tolkning ur ett barnperspektiv, ser jag en insikt hos de intervjuade om rätten till en återkommande kulturupplevelse. Denna trygghet har byggts upp genom ett kontinuerligt deltagande i Kulturnyckelns utbud. Så framåt föreslår

jag med barnen ett fortsatt välblandat utbud där musik i olika former, rörelse, film, läsning, upplevelser genom resor och rolighetsteater alla är delar av vad som uppskattas.

- Blanda, blanda, ja alltså...både blanda och mycket av samma för att dom vi hade var mycket inspirerande och vi lärde oss mycket och så.

Referenser

Thavenius, J. (2004). Den modesta estetiken. I: Aulin-Gråhamn, Persson & Thavenius (Red). *Skolan och den radikala estetiken*. Lund: Studentlitteratur.

Chambers, A. (1998). *Böcker inom oss: om boksamtal*. ([Ny utg.]). Stockholm: Rabén & Sjögren.

Denscombe, M. (2009). *Forskningshandboken: för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. (2. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Ernst, M., Lorentzon, Y. & Wester, M. (2013). *Barn, kultur och kulturutbud - förutsättningar och förväntningar [Elektronisk resurs] En pilotstudie om att lyfta barns och ungas perspektiv*. Stockholms kulturförvaltning.

Grahn-Farley, M. (2019). *Barnkonventionen: en kommentar*. (Upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.

Källström Carter, Åsa (2015). Att intervjua barn. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red): *Handbok i kvalitativa metoder*. Stockholm: Liber.

Lund, A. (2008). *Mellan scen och salong: en kultursociologisk analys av ungdomsteater*. Diss. Växjö: Växjö universitet, 2008.

Lund, A., Krantz, J. & Gustafsson, B.E. (2013). *Skapande skola - En kalejdoskopisk reform och dess praktik*. Stockholm: Myndigheten för kulturanalys.

Motion 2020/21:1308. *Ökad delaktighet i kulturlivet*.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/okad-delaktighet-i-kulturlivet_H8021308/html

Myndigheten för kulturanalys (2017). *Kulturanalys 2017. Rapport 2017:2 [Elektronisk resurs]*. Myndigheten för kulturanalys.

Region Skånes kulturförvaltning (2018). *Kultur barn och unga 2018* [Elektronisk resurs]. <https://utveckling.skane.se/publikationer/rapporter-analyser-och-prognoser/statusrapport-kultur-barn-och-unga-2018/>

Sommer, D., Pramling Samuelsson, I. & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. (1. uppl.) Stockholm: Liber.

UNICEF Sverige. (2022). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. <https://unicef.se/rapporter-och-publikationer/barnkonventionen>

Vetenskapsrådet (2017). *God forskningssed [Elektronisk resurs]*. (Reviderad utgåva). Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wiklund, U. (2009). *När kulturen knackar på skolans dörr*. Stockholm: Sveriges utbildningsradio.